

Nro 40.

A' FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

*Költ Bétsben Májusnak 20 dik napján 1794.
estendőben.*

Hadi Történetek és Környüállások.

Turinból, a' Sárdinai király' lakó városából hozzánk érkezett levelek vóltaképen le írják, az ottan is el kezdetett idei táborozásnak környüállásait. A' Frantziák, *úgymond*, April. 6 dik napján 6000 főből álló sereggel ütöttek a' *Cenisiusi* hegyek alatt cantonirozott vitézeinkre, 's erőszakosan által akarták magokat az ott lévő szoros útakon fúrni, melly vakmerőségeknék ugyan meg is fizették az árrát, mivel 400 embernél több hüllott el közzülök, a' sebbe esteknek is száma felül haladta a' 300-at, az életben megmaradtak hátat vetvén, vízfűza szaladtak. Kór-

mányozó vezérjek is ott maradt, a' ki is ké szebb volt meg halni, mint győzedelem nélkül továbbá élni, előre azt igirván a' N. Gyűlésnek, hogy ő vagy meg hal, vagy bé megyen Pedemontziumba. Az említett napon eggy más Frantzia colonné *Saorgió* felé indúlt, és hátor sokkal izámosabb volt ottan lévő seregeinknél, még is mindazáltal el nem érhetette fel tett tzellyát, vissza verettetett vitéz őrizetünk által. Innen az oda nem messze fekvő dombot akarta el foglalni, hanem itten is vissza űzetett katonáink 's fegyveres parasztyaink által. Ellenben annak a' 10 ezerből álló Fr. seregnek, a' melly a' *Génuai* földre bé rontott, nagyobb szerentséje volt, és nemtsak *Oneglia* városát, hanem annak egész tartományát is el foglalta. — *April.* 16-ik napján 20 ezer Frantziák bukkantak *Ormea* mellett *Argentó* Generál Májornak 6000 főből álló seregére, és mingyárt rajtok hajtottak, 's öt egész óráig tsatáztak velek. — Noha sok Frantziát a' más világra küldöttek a' miéink, de azok sem hóltanak meg bosszú-állás nélkül, végtére még is kénytelenitettek a' miéink magokat *Céváig* vissza vonni. Az el hüllottaknak és sebbe esteknek számát sem eggy, sem más részről meg nem lehet határozni. Ilyenképen tovább mentek a' republicánusok, és mind *Ormeát*, mind *Bagnascot* el foglalták, minekutánna arra kötelezték vólna magokat, hogy sem a' vallást, sem az örökségbeli tulajdonságot meg nem fogják sérteni; hanem ők is azt kívánták, hogy minden ház népből, mellyben két fel nevekedett férfiú találtatik, az égyik Frantzia szolgálatra adattasson. — Hasonló fel tételek alatt adta magát fel *Garrésó* vára. — *Argentó* Generál keményen bé akarta magát *Cévában* sántzolni, és mind addig védelmezni, valameddig több seregek érkezének segítségére; hanem *April.* 18 dik napján eggy más Fr. colonné akarván ötet hátúlról megkerülni, egynéhány regementet hagyván a' *Cévai* kastélyban, a' többivel a' körül belől fekvő tetökre vette magát. Ugyan azon nap fel kérette

a° Fr. Generál az említett kastélyt, de körmére nem kerithette, kézbehek lévén őriző vitézeink mind meg halni, mint gyalázatos fogságba esni. Látván állandóságokat a° patrióta vezér, visszament az *Ormeai* tetőkre.

April. 24-dik napját követett éjjel ismét két colonnében rontottak be a° Frantziák az *Aostai* hertzogségbe, és minden *Baraccone* mellett állott *Pedemontziumi* vigyázó vitézeket rész szerént levagdalták, rész szerént el fogták. Következett reggel *La Tuillához* mentek, és onnan is kiűzvé a° *Pedemontziumi* seregeket, 7 vagy 8 ágyút el foglaltanak, 's kétség kívül még tovább is mentenek volna, hogyha fel nem szedettetett volna a° *Dora* nevű vizen a° hid.

A° *Turinban April.* 30-ik napján költ levelek azt beszélik, hogy az előtt harmad nappal minden égyesült *Austriai*- és *Pedemontziumi* seregektől való ör-állókat meg támadtanak a° *Brigai* hegyek közt a° Frantziák. Egy 6000 főből álló colonné a° *Colle ardente* nevű hegyen állott vigyázatokra ütött; másik, és 4000 emberből álló colonné a° *Fels* mellett készitetett redutákra hajtott, 's el is foglalta azokat, holott egy *Obester*, és egy kapitány esett a° *Pedemontziumi* seregek között fogságba, sokan sebet kaptanak, hanem még most sem tudatik az el hüllott vitézeknek száma. Értésére adatván e° dolog a° *Montferráti* hertzegnek (ki légyen ez, láthatni a° *Magyar Almanakban* a° *Szárdiniai* király familiájáról) leg ottan *Aosta* városába ment, mellynek birására még eddig el nem juthattak a° Frantziák, és illendő rendeléseket tett annak védelmezésére. Az után néhány napokkal az *Aostai* hertzeg a° *Szárdiniai* királynak fia, és *Gr. Maurienne* is oda mentenek. Azomban a° mit kaphatnak, mindent fel prédálnak a° Frantziák az *Aostai* hertzegségben.

Az újjabbi, 's nevezetesen *Májusnak* 3 dik napján költ *Turini* levelek arról tudósitanak bennünket, hogy *April.* 28 dik napjat meg előzőtt éjjel ismét nagy erővel mentek a' patrióták a' *Tendai* hegyek közt tanyázott Austriai- és Pedemonti éggyesült vigyázó seregek ellen, mellyek négy napi tábori nyomorúságok miatt el lankadván, kéntelenitettek amazoknak engedni. Illyenképen semmi ellen-állást nem látván' az ellenség maga előtt, *Saorgió* várát körül vette, 's tsak hamar el is foglalta.

Múlt szombaton, az az, *Májusnak* 17-ik napján, következendő hadi történeteket tétetett a' *Bétsi* hadi Cancellária az udvari újság levelek által közönségesekké. Gr. *Latour* Cs. K. Feld M. Lájtinántra bizattatván a' *Landrecy* erősségben maradt tábori eszközöknek meg vizsgáltatása és feljegyeztetése, 78 ágyúkat, és igen sok puska port, salétromot, bűdös követ, és sok vas eszközöket talált ottan. — Gr. *Klerfait* hadi Tármeister arról tudósította *Koburg* hertzeget, hogy *Oynhausen* Hannoveráus Generál által, *April.* 28-dik napján az ellenségtől el foglaltatott Frantzia tanyánál 400 Frantzia maradt a' tsata piatzon, 5 ágyú, 1 haubitza, és 34 ló fogattatott el, sok bagazsiás szekerek pedig öszve törettek. Az azután következett napon ugyan *Moucronnál* ellenség által meg újjitatott tsatában, Gr. *Klerfaitnak* tanúbizonysága szerént, mind az Austriai, mind a' Hannoverai tisztek és seregek vitézi módon viselték magokat, és mivel mind a' huszárok görbe kardjaikkal, mind a' gyalogság bajonétaikkal rohantak az ellenségre, 3000 Frantziánál több maradt a' tsata piatzon; ellenben a' hadi Cancelláriának jelentése szerént, részünkről 72 ember holt meg, 183 esett sebbe, 648-ra ment az el télyedteknek és fogságra vitetteknek száma, kik közül annakutánna egynéhányan módot találtak a' fogságból való ki szabadulásra, és tulajdon regementjeikhez való visszfa menetelre. — Az el estek közt vóltanak Gr. *Trautmansdorf* 's *Gruber*

fő hadnagyok , és *Hayck* all-hadnagy *Sztáray* gyalog regementéből; *Kellemann* fő hadnagy *Blankenstein* huszár regementéből, és *Egermann* fő hadnagy *Sándor Leopold* huszár regementéből. — Sebet kaptanak *Majthanyi* fő Strázsamester, *Tibas* fő hadnagy, *Medvéczky* all-hadnagy és Gr. *Thurn* *Sztáray* magyar regementétől; *Libetrau* all hadnagy *Wenckheim* regtől; Kapitány *Bassardy* *Blankenstein* huszár seregétől; *Bechiny* fő hadnagy a' Császár nevét viselő dragonyosoktól; és *Bildsticker* fő hadnagy *Latour* könnyű szerű lovas seregétől. — El tévelyedtek és fogságba estek: *Albert*, Gróf *Sztáray* és *Oberndorf* kapitányok, *Szombathely* all-hadnagy, és *Piskó* zászló-tartó *Sztáray* regementétől; Gr. *Wallis* fő Strázsamester, és *Wratislav* all-hadnagy *Wenkheim* regementétől.

Vitézi tetteik által mások felett meg különböztették magokat *Boros* és *Sporck* Generál Májorok; *Bauer* Obester a' Császár dragonyossai között; Sz. *Kereszty* fő Strázsamester *Sándor Leopold* huszár seregéből; *Majthány* fő Strázsamester, *Sztáray* gyalog rgből; *Vermati* fő Strázsamester a' Generál Stabtól; Gr. *Klerfait* adjutánsai, u. m. *Brettin* fő Strázsamester, és *Ansalone* fő hadnagy *Murray* rgből; hertzeg *Lichtenstein* fő hadnagy *Lascy* rgből, a' ki jóllehet sebet kapott a' fején, még is mindazáltal egészen a' tsatának végéig jelen vólt; továbbá *Walvoden* és *Oynhausen* Hannoveránus Generálok, *Bothner* Obester, *Everting* fő Strázsamester, *Cöseske* kapitány, *Benis* és *Wisell* hadnagy a' Hannoverai seregek között. — Ezen miénken vett győzödelem által útat szerzett magának az ellenség *Meninnek* bé zároltatására, sőt az ott lévő őrizetnek ki menetele után, annak el foglaltatására is, holott sok prédával meg terhelve magokat, a' nevezett várost el hagyták 's közelebb húzták magokat *Cortrikhoz*. (Az itten nevezett helységek és városok mind Flandriának napnyúgoti részében fekszenek) Úgy hallatik, hogy a' Frantziáknak *Meninbe* lett

menetelekkor népes sokadalom vólt ottan, a' hol 100 's több szekeret raktanak meg a' fel prédált portékákkal, kiváltképen pedig igen szép Belgyiomi vásznakkal és batifzokkal.

A' Frantziáknak *Arlonból* lett ki üzettetésekét környülállásosan le írta, 's *Koburg* hertzeghez küldötte *Bóliö* F. M. Lájtinánt. E' szerént *April*. 29-dikén maga a' nevezett Generál ment a' Fr. tábornak meg vizsgálására, melly fel tételében szerentsés lévén, 2 batalion gyalogságot, és egy-néhány escadron lovasságot küldött *Welsch* Generál Májor vezérlése alatt az *Atterten* túl fekvő tetökre, az után következett napon, u. m. *April*. 30 dikán, reggeli harmadfél órakor, a' már akkor ki rendeltetett colonnék meg támadták az úgy nevezett homokos hegyet, mellyen táboroztak vala a' Frantziák, a' mellyről mingyárt az első tüzzel le is üzte őket *Ossalon* kapitány, és egygy ágyút, 's egygy haubitzát el is nyert töllök. Ugyan azon órában, és talám szempillantásban hajtott a' bal colonné *Bonert* nevű helységre, a' honnan hasonlóképen ki üzettetett az ellenség, a' falú pedig a' miénk által el foglaltatott; következőképen minden körül belől fekvő tetök és hegyek hatalmunkba estenek. A' meg futamodott ellenséget, nemtsak a' hufzárok és véghelyi katonák, hanem a' *Bóliö* G. F. M. Lájtinánt által vezéreltetett colonne is üzték, és *Arlon* mellett lévő tábori helyeikről szerentséssen ki nyomták. Az ellenségnek vesztesége 900, a' miénk pedig 200 emberre tétetik a' hadi Cancellária által. *Bóliö* Generál igen ditsiri, az ezen tűzben vólt Ausztriai tiszteket, nevezetesen *Welsch* és *Zopf* Generál Májorokat, *B. Malcamp* kapitányt maga adjutánsát; *Immer* kapitányt a' Generál Stábtól; *Schellenberg* Obestert *Manfredini* - *Kisfaludy* fő Strázsamestert, *Steingruber*, *Trimont*, és *Csupray* kapitányokat *Wurmser* regementétől; *Gr. Brandeis* kapitányt *Ferentz* fő hertzeg vasas seregétől; *Graitz* kapitányt és *Langvet* zászló-tartót *Kinsky* *Ferentz* - *Ossalon* kapitányt, *Schwartz* fő - és

ugyan *Schvartz* all-hadnagyokat d' Alton regementeitől.

Gróf *Kaunitz* hadi Tármaster hir adása szerint, *April*. 29 dik napján, reggeli 6 órakor számos lovassággal, gyalogsággal, 8 ágyúval, és 1 haubitzával nyomult elébb *Beaumont* és *Boufziere* közt a' Frantziaság, és keményen tüzelt *Hantes* falura; mindazonáltal sem fel nem gyújthatta, sem pedig el nem foglalhatta azt, olyatén rendeléseket tévén Gróf *Mahony* Obristlájtinánt, mellyek elegendők vóltanak szándékának héjjába való tételére. Mennyire ment légyen az ellenségnek vesztesége, meg nem lehet határozni, annyi mindazáltal bizonyos, hogy egy ágyúja demontiroztatott, az az, halzna vehetetlené tétellett, a' mellyet mindazáltal sebeseivel égyetemben el vitt az ellenség. Részünkről *Zabaffy* igen érdemes hadnagy *Barcó* huszár regementéből esett el, a' ki paripájának meg sebesitetése után, más paripára ugrott, és ámbár maga is sebet kapott légyen a' fején, még is mindazáltal hátra nem ment, hanem továbbá is vitézi módon viselte magát, mind addig, mig gyomra tájján keresztül lovetett vólna, melly vezedelmes sebében eggy óra múlván ditsiretes pálya futását el is végezte. Ezen kívül három köz ember lövetett agyon, 8 ember és 7 ló sebesitetett meg, 's 4 ember tévelyedett el, mindnyájan a' *Barcó* huszár regementétől. — A' viaskodás 6 egész óráig tartott, 's mind addig vissza nem tértek a' miéink a' táborba, valameddig *Beaumontba* vissza nem ment az ellenség. A' nevezett huszár regementnek kapitánya, *Kerekes* úr, valamint más több alkalmatosságokban és hadi történetekben, úgy itten is mások felett meg küloböztette magát vitéz tettei által, és újjobban meg mutatta azt, hogy valóságos magyar vér folyon ereiben. Gr. *Mahony* Obristlájtinánt, és a' vadász seregnek commendánsa is ditsirtetik jelles maga viseletéért.

A' Frantzia északi ármádiáról következő tudósítást vettünk *Brüsszelből*: A' conventiónális

fő ármádia, *úgymond*, mostan *Bouchain*, és *Cambray* közt fekszik, eggy más ármádia pedig *Guise*től fogva *St. Quentinig* terjeszkedik ki. — A' *Sambre* vize folytában, még mostan is *Beaumontban*, 's annak környékében tauyáz. Eggy más corpus napnyúgoti Flandria felé vonta magát, és még most is birtokában vagyon *Meninne*k és *Courtraynak*, az utólsóbban vagyon a' fő kvártélyok is. Sokkal nagyobb erővel vagynak napnyúgoti Flandriában, mint sem gondoltuk volna, maga *Pichegrü* Generál ott a' kormányozó vezér, és a' mint a' környülállások mutattyák, nem könnyen engedi magát onnan ki verettetni, 's éjjel nappal késziteti a' battériákat. Igaz dolog, hogy *Klerfait* hadi tármester három colonnében marsirozik ellene, és ha módját ejtheti, tsatára fog vele botsátkozni; ellenben az is igaz, hogy *Rysselből*, és *Douayból* is számos Frantzia seregek mentenek *Pichegrü* Generálhoz, és hogy *Courtrayt* Flandriának leg gazdagabb városát egészlen ki pusztitották. — A' nemzeti biztosok minden ottan találtatott aranyat, ezüstöt, vasat, rezet, posztót, vásznat, eggy szóval, minden haszna vehető matériát és dolgot el foglaltanak, és éjjel nappal 1000 szekerek foglalatoskodnak a' zsákmánynak *Rysselbe* való által vitelében. — Önnön maga a' Fels. Császár is *Gandavumba* ment, és szemmel látó tanúbizonysága akar lenni, miként fogják vitéz seregeink onnan ki üzni az ellenséget — mihelyt oda fognak a' segítségekre rendeltett Austriai és Angliai seregek érkezni, mindjárt meg támadtatik a' Frantziáknak ottan prédáló serege. — Két *Courtraytól* el szökött, és *Brüsszelbe* ment szökevény Fr. katona azt beszéltette, hogy *Bouchainból* számos Fr. sereg parantsoltatott *Pichegrü* Generálhoz menni, és hogy annyival hamarább oda érkezhessenek, 3000 szekerre ültenek. Egyébb aránt olly szorossan bé vagyon *Courtray* kerítve a' conventionalis seregek által, hogy senki sem ki, sem bé nem botsátatik. Ugy hallatik, hogy már meg is ütközött a' nevezett város alatt a' két felekezet, mivel

mindazáltal nem hivatalbeli tudósításból, hanem csak szó-belzéből származott ez a' hir, tellyes hiedelmet nem adhatunk annak, hanem bővebb, 's bizonyosabb jelentést várunk.

Lengyel Ország.

A' *Varsóviai* levelek szerént, erőssen szaporodik a' confoederátusoknak számok, és tsak magában az említett városban 30 ezer lakos fogott fegyvert. A' király mellé egy Tanáts, és polgári őrizet rendeltettek, a' Tanáts 8 nemes 's 6 polgári tagokból álló. A' lakosok *Sakrzewskyt* választották fő polgár mesternek, *Mokranovsky*, és *Zichovsky* Generálokat pedig a' hadi seregek, és a' fegyveres polgárság fő vezéreinek. Ennek felette, egy municipális tanátsot, egy diplomatica commissiót rendeltének, 's az egész várost osztályokra osztották fel. — *April.* 20 dik napján 48 foglyok vitettetvén által egy szoros tömlötzből más tágasabba, öfzve veztek a' strázsákkal, melly miatt mind egy lábíg meg ölte őket a' nép; sőt a' fegyveres tárban is, holott a' nevezetesebb foglyok tartatnak, erőszakossan bé akart rohanni; hanem tsak ugyan le tsendesedett a' sok szép kérésre. Senkinek meg nem engedetik a' városból ki menni, senkinek sem adatik szabados el menetelre való levél. *Ozorosky* Generál, *Kossakovsky* Püspök, Gr. *Ankvitz*, Báró *Soldenhofen*, és *Boskamp* urak meg fogattattak; az Orosz követségnek tisztyei mindnyájan a' fegyveres-tár fog-házában ülnek. — *Kosciuskó* Generál serege 27 ezer főből állónak lenni mondatik, és a' miképen némelleyek beszélik, de nem érdemelnek hitelt, körül vétetett *Krakóvia* alatt az Oroszok által. Az ellene küldetett Prusszusoknak számok 40 ezerre tétetik, Liflandiából is sebes lépésekkel marsiroznak az Oroszok Lengyel Ország felé.

Béts.

Múlt Pénteken adott ez idén leg elsőben *Stäwer* úr, a' *Prater* nevű mulató erdőben, a' szokott helyen, eggy igen szép mesterséges tüzet, mellyen a' számos nézőkön kívül, mind a' Fels. Császárné és Királyné, mind Nádor Ispán ö Hertzege, mind a' több fő hertzegek és hertzege asszonyok jelen vóltanak. — Mélt. Daruvári *Jankovits János* urat, mind ditső eleinek érdemeiért, mind kiváltképen tulajdon virtusaiért, Kir. Tanátsossá tenni méltóztatta Fels. Urunk.

A' *Bétsi* könyv vizsgáló Széknek nagy érdemű és tudományú magyar tagja, Tiszt. *Szekeres Athanasius* udvari Titoknok, 8 napokig tartó betegsége után, e' folyó hólnapnak 11 dik napján meghólt. Méltán fájlalhattuk ezen jó szívű hazánkfiának zöld vénségében történt halálát, kinek az Európai nyelveknek értésére nézve, nem könnyen lehet párját találni.

Elegyes Tudósítások.

A' Spanyól királynak mostan született fia, kinek Fels. Urunk, II *Ferentz Cs. és K.* a' kerefzt attya, 53 nevet kapott a' kerefztségben, három első nevei ezek, *Ferentz Paula, Antal, Mária.* E' már 14 dik gyermeke a' Spanyól királynénak, kik közt 10 időnek előtte született e' világra. — Gr. *Florida Blanca* vólt miniszternek, a' ki is hivatallyától lett meg foztatásától fogva szüntelen *Pompelónai* számkivetésében élt, meg kegyelmezett a' Spanyól király, és nemcsak szabadságot engedett nékie hazájába való vissza térésre, hanem ennekfelette minden előbbi titulusát, tziemerjeit, sőt még fizetését is vissza ajándékozta nékie. — Gróf *Aranda* számkivetésének kiváltképen való oka e' vólt, hogy a' Frantziák ellen inditott hadakozásnak folytatását ellenzette, és azt mondotta, hogy abból több kár mint haszon fogna a' Spanyól monarchiára háramlani. Ellenben Gr.

Florida Blanca eleitől fogva útálta a' Fr. új constitu-
 tiót, és mindenkor azt sürgette, hogy a' régi igaz-
 gatásnak formája állittasson vissza Frantzia Or-
 szágba. Az is vétkül tulajdonítatott a' leg köze-
 lebb számkivetésbe küldetett Gr. *Arandának*, hogy
 ő nagy pártfogója vólt a' Filozofiának és Filoso-
 fusoknak, mintha ugyan a' Filozofia eszköze vól-
 na az Európai jelenvaló változásoknak és zürza-
 varoknak; sőt inkább e' teszi az embert okosab-
 bá, mértékletesebbé, szelidebbé, és mind Terem-
 tőjét, mind felebarattyát, mind előjáróit, mind
 alattavalóit, igazán szeretővé. A' közép száza-
 dokban hire sem vólt a' jó Filozofiának, az egész
 világ szörnyű setéttségben és tudatlanságban élt,
 még is szüntelen való revolútiók vóltanak a' nem-
 zetek közt. Tehát nem a' Filozofia, hanem más
 politika okai lehetnek a' revolútióknak. Mindazon-
 által a' józan Filozofiát különböztetni kell az
 ollyantól, a' melly Frantzia Országban tsak ugyan
 alkalmatosságot adott a' revolútióra. — A' Spa-
 nyól király 170500 kemény tallérokat küldött Ró-
 mába, a' Spanyol Országból ki üzetetett, és a'
 Római Státusba bé vétetett Ex-Jesuitáknak fizet-
 tetésekre. — Úgy hallatik, hogy *Onegliát*, és
Nizzát el vették az Anglusok a' Frantziáktól,
 melly mivel még tsak szó beszéd, és nem hivatal-
 beli jelentésből eredett hir, méltán lehet annak
 igazságáról kételkedni.

A' *Győri* Királyi Gymnasium a' mostani ha-
 di költségre ajánlott ő Felségének 307 r. forintot
 42 krajtzárt, mellyeket udvari Consiliárius, és
 Referendárius *Lányi József* Úr által a' Fels. Pa-
 latinusnak bé nyújtván, ő Felsege kegyelmessen
 fogadta.

Magyar Ország.

Belső Szólnok Vármegyében. Az el múlt hó-
 napban, N. *Szathmár* Vármegyének azon részé-
 ben, melly Máramaros felől van, és *Avasnak* ne-
 veztetik, eggy dühött farkas sorba vévén a' he-

gyeken a' jüh-szállásokat, és falukat, 11 vagy 12 embert martzongott meg, míg végre egy ember által meg öletett. — Ugyan itt ezen *Avas* nevű részben *A. Új város* nevű helységben, az oda való érdemes Esperest Tiszt. *Foris Ferentz* úr olly szép buzgósággal viseltetik hazánkhoz, és királyunkhoz, hogy mind azon egynéhány legényeknek, kik a' templomokban lett ki hirdetés szerént katonaságra ajánlották magokat a' halgatói közt lévő ifjúság közzül, egy egy aranyat ígért, és azt mondotta, hogy akár hányan fognak ezen túl is katonának állani, mind egyiknek egy egy aranyat fog adni. — Én *Szathmár* Vármegyei és szomszéd helységbeli lévén, ezt magamnak beszélte a' Tiszt. és ditséretes Esperest úr. — Itt is mindenütt nagy a' szárazság, és mind a' szomszód föld, mind pedig a' szinte kétségbe esett emberek, nehezen várják az áldott essöt.

Kövár vidékén egy oláh faluban, egy embernek, a' kinek igen felette fösvény felesége is van, éjtzaka a' pálinka főzésből meg gyúladván háza, midön féltöbb jószágokat tartó ládájokat ketten ki akarták vinni, a' tűz meztelen testekre húlván, kéntelenek vóltak azt is, egyéb gazdagságokkal a' tűz prédájáva hagyni. El égtek, vagy olvadtak ezüst és arany pénzei, 150 veder (16 ittze) szilva, és 50 veder tseresnye pálinkája, 12 vagy hány szalonnája, 40 kas méhe, talám egy mázsa vialszá, felette sok vajja, búzája, tengerije, szénája, alztagja, istállója, egy szóval: mindene, úgy hogy, a' ki számát nem tudta gazdagságának, most kenyere sints, a' ki eleget enni, vagy az igaz szegénynek egy harapás kenyeret adni nem tselekedhette, egy óra alatt a' tűznek kellett engednie a' sok gazdagságot. — Vólt ezen alzszonynak 20 türetekben, vagy végében 1000 sing (röf) vászna, még is most a' másoktól adatott ingekkel fedezik meztelenségeket, mert a' fertelmes és bolond fösvényesség miatt sajnálván fejer ruháikban hálni, meztelen futottak ki a' tűzből. Csudálatos dolog: A' közel lé-

vő szomszéd épületek meg nem gyúltak, de az ő vastag talpú házokból csak egy újnyi fa se maradt egy óra alatt. — Itten Nemes K. Szólnok Vármegyében *Bórkút* nevű falú mellett, az Ország úttyában, Méltóságos L. Báró *Intzédi Mihály* úr ő Nagyságának egy fogadója lévén, a' most el múlt húsvétkor valamelly czigányok oda mentek innya. Ittas lévén a' fogadós (a' mint hallottam) azzal talált ditsekedni, hogy 600 forintja van. Ezt eszekbe vévén a' czigányok, több társaikkal rá mentek ez előtt eggynéhány nappal, éjtzaka, és az ajtót rá törték. Azon ember, kit a' tisztelt Báró úr éppen pénzért küldött vólt oda, három kemény fejze fok ütéseket kapván, el dőlt, és úgy maradt. A' fogadost öfzve törték, égették, 's sütögették a' tsontig, a' feleségét lábánál fogva a' gerendába kötötték, és azon kívül az Uraság pénzét is kezekhez vévén, bort, pálinkát eleget ittak, egy edényben pálinkát vittek el, a' boros hordó fenekét bé verték. Más nap egy czigány mingyárt meg fogatott, a' többi is, a' mint hallyuk, horogra kerültek. A' fogadós és fogadósne közel vagynak a' nagy kínok közt a' halálhoz.

* * *

A' Szebb Nemnek fel nevelését tárgyázó, és Eperjes városában fel állítandó szerzetről való félben szakasztatott tudósításnak folytatása.

Tellyes igyekezetemnek tzellya ebben fog meg határozatni, hogy nevelendőimnek gyenge szíveiben a' szelidséget bé ólthassam, velek, a' leg szorgalmatosabb vigyázat alatt, a' nemekhez szoritott foglalatosságoknak gyakorlása által az időnek valóságos betsét naponként meg esmértethessem. Kinek kinek pedig tartozó kötelessége lészén, önnön öltözettyeit, fejr ruháit, és más egyéb értekeit, tsinosan és rendesen a' maga tulajdon záros rejtekében (a' melly mindegyiknek különösen adatódni fog) szorgalmatosan el tenni.

Az idősbek mind a' konyhának, mind pedig a' tsinosabb ruhák mosásának rend szerént gondját fogják viselni.

Eggy szóval, a' mi egész igyekezetünknek fő tárgya ez: hogy áldott hitves társakat, jó anyákat, gondos gazdasszonyokat, és az emberi nemnek valóságos tagjait nevelhessünk.

Valamit tsak ezen jelentésemben meg igirek, leg nagyobb kötelességeim közzé fogom számlálni a'okat pont szerént bé tellyesíteni. De engedjessen meg nékem is némelly szükséges jegyzéseket bé fejezés gyauánt ide rekerztemem.

1-szor. Az ollyatén személy, a' melly már 14 esztendő, vagy ezen időt felül haladta, ezen szerzetben bé nem vétetődhetik, minthogy az ilyetén vagy nyakas, vagy szokásában annyira meg rögzött lehet, hogy igyekezetemnek valóságos tzellyát el nem érhetném. Erre való néze, hét esztendőtől fogva, 12 esztendőt számláló nevelendőket leg kedvesebben fogom fel vállalni.

2-szor. Eggy nevelendőt sem fogadhatok fel tsupán tsak eggy esztendőre; mert, vallyon mit igirhet ezen rövid időnek forgása? az én tapasztalásom szerént leg alább semmit. Szükséges annakokáért, hogy a' fent jegyzett tudományoknak, és nembéli pallérozásoknak, négy vagy leg alább három esztendők fel szenteltessenek.

3-szor. Meg kívántatik, hogy kinek kinek szükséges öltözettyei, főképen pedig fejer ruhái és ágybeli eszközei legyenek.

4-szer. Minden fél esztendőbeli előre való fizetés törvényül szabattatik.

5-szor. Ezen fél esztendőbeli fizetésen kívül a' bé vételnek alkalmatosságával, ki ki tartozni fog két aranyat le tenni, mellyeknek eggyike a' betegeknek kasszájában olly véggel fog adatódni, hogy abból az Orvos, és az orvosságokat készítő (Apatekarius) fizetődjön ki, a' másodika pedig a' nevelendőnek szabad szükségéire hagyattatik meg, a' mellyből annak idejében történhet a' szükségét pótolhattya.

Minden fertály ezüstendőben darabonként nyomtatásban fog ki adatódni illy tzim alatt való irás: *Szüléknek tudósítása a' mi oktató oskolánknak gyarapodásáról.*

Azon szülék, a' kik nagy érdemű szándékomat jóvá hagyják, és bizodalmodkat bennem helyheztetni kívánnyák, méltóztassanak az iránt *Julius* havának utolsó napjáig minden postabeli költség nélkül hozzám irni. A' levelezés által mindenek felől bővebb tudósításokat adni el nem fogom múlatni.

Nemes Magyar Hazafiak! Tölletek méltán várhatom jó igyekezetű szándékomnak előmozdítását, annyival is inkább, hogy súlyos és költséges fáradozásomnak tárgya egyedül a' közhaszon. Ez által örökösen fel fog tartatódni maradékaitoknál nagy szívű kegyességteknek és emberi szereteteteknek emlékezettye. Vegyétek gondolóra azt, hogyha ezen asszonyi oktató szerzetben leg alább tsak hárman találtathatnának is ollyatén személlyek, a' kik egy igaz és valóságos jó embernek formájában léphetnének ki a' világ társaságában, és jó erköltseiket messzebb terjeszthetnék, melly szép gyümölsöt várhatnánk ezen új asszonyi társainkból? Aldásokat fognak még akkor is hinteni reátok, midön a' ti haladóság alá vettett alkotmányatok tsendes sír-halmaitokban sok időknek el forgásai után is békességesen nyúgodni fognak. Fontollyátok meg azt, hogy valamint egy jó tselekedet méltó a' jutalomra, úgy annyival is inkább jutalmat érdemel az, a' ki a' világnak, és az emberi nemzetnek egészlen el hagyatott fele részének boldogításában foglalatoskodik. Legyetek ember szeretők — legyetek szándékomnak gyámolitói. — *Irtam Eperjesen Sz. György havának 10 dik napján 1794. ezüstendőben.*

Zennovits Mátyás
a' nevendék leányoknak
közönséges tanítója.

Ha a' meg határozott 12 nevelendőknek számai között *Juniusnak* utolsó napjáig ne talántán egy hibáznivaló találna, illy formán a' segítségünkre szerzett társainknak köz munkálkodása meg szűnne, és ezen esetre 7 nevelendőknek, a' kik tsupán az én tulajdon gondviselésem, és hitves társamnak fél vigyázattya alatt lennének, illendő fizetésért, önnön magam adnék eledelt és szállást, ezen felül a' tudományokban is oktatójok lennének.

Tudománybeli Hiradás.

Két rövid, de igen mulattságos könyvek vannak munkában, mellyek, ennek az elzárandó végére ki is szabadúlnak a' sajtó alól. Az egyik illyen tizim alatt: *Magyar Erasmus. Nyomtatott Affzony. Patakán 1795.* A' másik illyen titulus alatt: *Provincia Vagorum recens detecta, et notis illustrata a Stephano Istropolitano. Cosmopolitipis Collegii Vagorum. 1795.* Mellyek a' végre tétetnek közönségessé, hogy az érdekes közönség, az említett munkákról előre tudósittatván, annak idejében meg szerezhesse.

A' *Magyar Kurirnak* egy jó pennájú, jó conceptusú, jó magyarságú, jó erköltsű, éredt elméjű, jó tudományú, szelid, hiv, és szorgalmatos író deákra nagyon szüksége. Ennek elzárandói fizetése leszen szabad szállása, szabad asztala (a' melly jó ebédből és philosophica vatsorából álló) és 100 rhénes forintya. A' ki tehát az említett tulajdonságokat érzi magában, jelentse magát a' *Magyar Kurir* írójánál franccon küldött levele által, mellyben vagy Tanítóitól, vagy Előjáróitól véendő tanúbizonyság levelét is fel küldje.